

Böyükklərin məhv etdikləri dünyanın balaca, məsum sakinləri...

Dünyanın hər yerində eynidirlər. Rəngləri, görünüşləri fərqli ola bilər. Amma arzuları, istəkləri oxşardır... Çünki onlar uşaqlardır. Kiçik sevinclərlə belə bəxtiyar olurlar. Bir mehriban baxış, bir xoş təbəssümdən çəmək kimi açırlar...

Onlar uşaqlardır. Arzuları da özləri kimi safdır, məsumdur. Nə ad-sana sahib olmağı, nə də maddiyyatı düşünürlər. Yaşadıkları böyük dünyanın içində qurduqları öz balaca aləmlərində xoşbəxt yaşamaları üçün onlara çox şey lazım deyil. Ancaq ümidli nəzərlərlə baxdıqları, güclərinə arxalandıqları böyükklər bəzən onları peşman edir, kiçik dünyalarında yaşamağa qoymur, öz məkrli oyunlarının, bitib-tükənməyən təmənnələrinin qurbanlarına çevirirlər...

Cəzasız qalan uşaq qatilləri

2011-ci ilin yayı idi. Şahmalıyevlər ailəsi yaşadıqları Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərindən Tovuzu qonaq gəldilər. Bu gəlişə ən çox sevinən uşaqlar oldu. Çünki Şahmalıyevlərin 13 yaşlı qızı Aygünlə birlikdə oynayıp, günlərini şən keçirirdilər. İyulun 14-də uşaqlar yenə də çay kənarına oynamağa gətdilər. Aygüngilin qonaq qaldığı ailənin 16 yaşlı oğlu Elsevər Cəfərov da yanlarında idi. Evə qayıdanda axar suyun gətirdiyi itə bənzər oyuncağı gördülər. Elsevər oyuncağı ayağı ilə vurub kənara atdı. Aygün onu götürdü. Elsevər qıza dedi ki, oyuncağı atsın. Ancaq yanlarındakı balaca uşaq ağlayıb oyuncağı istədi. Aygün yenidən oyuncağı götürməli oldu. Və evə gətirib stolun üstünə qoydu. Həmin an itə bənzər oyuncaq partladı. Aygün hadisə yerində dünyasını dəyişdi. Onun anası, 32 yaşlı Elnarə Məmmədağlı qızı Şahmalıyeva isə ağır yaralanaraq xəstəxanaya yerləşdirildi.

Tovuz rayonunun Əlibəyli kəndində erməni vəhşiliyinin qurbanı olan 13 yaşlı Aygün Zirəddin qızı Şahmalıyevanın ölümü ilə bağlı Tovuz Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.12-ci (milli, irqi, dini ədavət və ya düşmənçilik niyyəti ilə adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi açıldı.

Bu, Ermənistanın azyaşlı uşaqlara qarşı törətdiyi ilk vandalizm aktu deyildi. Bir neçə il qabaq həmin ərazidə analoji hadisə baş vermişdi. Ermənistan tərəfdən çaya buraxılan oyuncağı götürərək partlayış oldu. Nəticədə, iki azyaşlı azərbaycanlı uşaq həlak oldu, biri isə yaralandı.

Düşmən Qarqar və Tərtər çayları ilə də mina axıdırdı. Ən dəhşətli uşaqlara partlayıcı bağlamaqla uşaqları qurban seçirdilər.

2011-ci il martın 8-də Ağdam rayonunun Orta Qərənd kəndinin 9 yaşlı sakini Fariz Bədəlov öz evlərinin həyətinə dostları ilə oynadığı vaxt Ermənistan silahlı qüvvələri onu snayperlə hədəfə alaraq qətlə yetirdilər.

2017-ci ildə isə bütün Azərbaycan 14 aylıq Zəhra Quliyevanın faciəsinə ağladı. İyulun 4-də Füzuli rayonu Alxanlı qəsəbəsində körpə Zəhra nəvəsi Sahibə Quliyeva ilə birgə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən açılan atəşlər səbəbindən şəhid oldular.

Faktlar ermənilərin uşaq qatili olduğunu sübut etsə də, Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyətdən münafişinin həllində ədalətli mövqə tələbi cavabsız qalırdı. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələri başda olmaqla, beynəlxalq təşkilatların heç bir tədbir görməməsi, laqeyd münasibət bəsləməsi nəticəsində Ermənistan bütün dünyanın gözü qarşısında vandalizm aktlarını törətməkdə davam edirdi. Və əslində, həmin təcavüzkar ermənilər öz əcdadlarının yolu ilə gedirdilər. Babaları tarixin ayrı-ayrı dövrlərində, dönə-dönə azərbaycanlılara qarşı hücumlar təşkil etmiş, terrorlar, soyqırımları törətmişdilər. Onlar da XX əsrin sonunda 1905-1907-ci illərdə, 1918-ci ildə Azərbaycanın bölgələrində dəhşətli qətləmlər, soyqırımları törədən babaları qədr qəddar, qaniçən, vəhşi idilər. Təkcə Xocalı soyqırımı zamanı işğalçı ermənilər tərəfindən 63 uşaq öldürüldü. 25 uşaq hər iki valideynini, 130-u isə bir valideynini itirdi. Birinci Qarabağ müharibəsi illərində ümumilikdə 200-ə

yaxın azərbaycanlı uşaq qətlə yetirildi. Münafişə nəticəsində itkilərə, əzab-əziyyətlərə, psixoloji sarsıntılara məruz qalan yalnız qaçqın və məcburi köçkün övladları olmadı. Azərbaycanın əksər bölgələrində on minlərlə uşaq valideyni şəhid, yaxud əlil olduğu üçün Qarabağ savaşının qurbanları hesab edildilər.

Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş Azərbaycan vətəndaşları arasında uşaqlar da az olmadı. Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının məlumatına görə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü nəticəsində Birinci Qarabağ müharibəsində 3890 nəfər itkin düşmüş şəxs kimi qeydiyyatda alınıb. Rəsmi qeydiyyatda alınmış itkinlərin 71 nəfəri uşaqlardır.

Dövlət Komissiyasına əsir-girov götürüldüyü barədə məlumatlar daxil olmuş mülki şəxslərin 29 nəfəri uşaqlardı. Ermənistan bu uşaqların saxlanması faktını beynəlxalq təşkilatlardan gizlədərək onların sonrakı taleyi barədə məlumat vermədi. Birinci Qarabağ müharibəsindən sonra Ermənistanın əsir və girovluğundan azad edilmiş mülki şəxslərin də 224-ü uşaqlar idi.

1994-cü ildə atəşkəs imzalanısa da, Ermənistan öz qəddar əməllərini davam etdirdi. Atəşkəs dövründə 34 azərbaycanlı uşaq erməni terrorunun qurbanı oldu. Onlardan 20-si yaralandı, 14-ü şəhid oldu.

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistanın tərribatı nəticəsində başlayan İkinci Qarabağ müharibəsində də günahsız uşaqlar şəhid oldu. Ermənistan silahlı qüvvələri döyüş bölgələrindən uzaqlarda yerləşən mülki əhəlinin yaşayış yerlərini iriçaplı silahlardan atəşə tutdular. Azərbaycanın Tovuz, Gəncə, Bərdə, Tərtər, Mingəçevir şəhərlərinin Ermənistan ərazisindən raket atəşinə tutulması nəticəsində həlak olanların arasında xeyli azyaşlı vardı. Neçə-neçə uşaq isə ya bir, ya da hər iki valideynini, digər yaxın qohumlarını itirdi, atəş nəticəsində uçmuş evlərinin dağıntıları altında qalaraq ağır xəsarət aldılar.

İkinci Qarabağ müharibəsi nəticəsində Azərbaycanın 2900 əsgər və hərbi qulluqçusu şəhid oldu, 14-ü itkin

düşdü. Onların əksəriyyəti gənc idi. Çoxu ya yeni ata olmuş, ya da heç ata-şəhadətini dadmamışdılar. Mühərribə minlərlə azərbaycanlı uşağı atasız qoydu. 102 körpə isə ataları şəhid olduğundan sonra doğuldu...

Dünyanın müxtəlif ölkələrində siyasi səbəblərdən törədilən müharibələr uşaqların həyatına əzablar, iztirablar gətirir. 2011-ci ildən başlayaraq Suriyada minlərlə uşaq öldürüldü. Bu gün də Ukraynada davam edən müharibədə günahsız uşaqlar şəhid olurlar. Hər il müxtəlif ölkələrdə minlərlə uşaq minaya düşərək ölür və ya şikəst olur. Döyüşlər zamanı və sonra yaralanmaların və şikəstliklərin əsas səbəblərindən biri də minalardır. Dünyada 70-dən çox ölkədə 60 milyondan artıq minanın basdırıldığı məlum olmuşdur ki, onların da əsas qurbanları məhz uşaq və yeniyetmələrdir.

Dünyanın müharibə adlı bələsinin günahsız qurbanlarının yad edildiyi gün

1982-ci il avqustun 19-da Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş Assambleyası Fələstin məsələsi üzrə xüsusi sessiyasında aqressiya və təcavüzün qurbanı olan günahsız uşaqların xatirəsinə hər il iyunun 4-nü Beynəlxalq Aqressiya Qurbanı olan Uşaqlar Günü kimi qeyd etməyi qərara aldı. BMT bu günü təsis etməklə diqqəti müharibələrdə yalnız əsgərlərin deyil, uşaqların da həlak olduğuna çəkdi.

Uşaqlar yalnız müharibənin qurbanı olmurlar. BMT uşaqlara qarşı altı ön geniş yayılmış hüquq pozuntularını qeyd edir: "Uşaqların yığılması və hərbi əməliyyatlarda istifadə edilməsi, qətl, cinsi zorakılıq, oğurlanması, məktəblərə və xəstəxanalara hücum, uşaqlara humanitar yardım edilməsindən imtina".

4 İyun Beynəlxalq Aqressiya Qurbanı olan Uşaqlar Günü'nün əsas məqsədi dünyanın fiziki zorakılığa, mənəvi-psixoloji və ruhi təsirə məruz qalan uşaqların ağrılarına və əzablarını hiss etmək cəhdidir.

Bəzən ailədəki adi bir problemin ucbatından yarıdılan yersiz söz-söhbətlərin, dava-dalaşların, boşanmaların

agrısını ən çox onlar çəkir. Uşaqların həyata inamını qırıqlar, yaşamaq sevincini əllərindən alanlar, onları uşaqlıqlarından məhrum edənlər də cinayətkardırlar. Qayıq ilə əhatə olunmalı, məktəblərə göndərilib, biliyə yiyələnmələri çağlarında onlardan öz mənfəətləri üçün istifadə edənlər dünyanın hər yerində var. Ucuz başa gəldiyini düşünərək uşaq əməyindən istifadə edənlər məsuliyyətə cəlb olunmalıdırlar. Bir çox ölkələrdə narkotik vasitələrin daşınmasında uşaqlardan istifadə edilməsi, onların bir sıra məişət zorakılıqlarına sürüklənməsi faktlarına qarşı mübarizəni dünya birliyi genişləndirməlidir. Yalnız ata-analılar deyil, kimsəsiz, evsiz-əşiksiz uşaqlar da qorunmalıdırlar. Onların hüquqlarının müdafiəsi bütün dünyada müqəddəs vəzifə, mənəvi borc sayılmalıdır.

Bu istiqamətdə dünyanın bir sıra ölkələrində, eləcə də ölkəmizdə məqsəduyğun işlər həyata keçirilib və keçirilməkdədir. 1989-cu il 20 noyabrda BMT-nin Baş Assambleyası tərəfindən qəbul edilmiş "Uşaq hüquqları haqqında" Konvensiya əsas beynəlxalq sənəd hesab olunur. Artıq 190 dövlət həmin konvensiyaya qoşulub.

Uşaq hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı Azərbaycanda qanunvericilik bazası formalaşmış, "Uşaq hüquqları haqqında" qanun və bəzi digər hüquqi normativ aktlar qəbul olunub. 2002-ci ilin mayında Azərbaycan nümayəndə heyəti BMT-nin Baş Assambleyasının uşaqlara həsr olunmuş xüsusi sessiyasında fəal iştirakını, eləcə də 2004-cü ildə Azərbaycanın Beynəlxalq Əmək Təşkilatının "Uşaq əməyinin ən pis formalarının ləğv edilməsi" haqqında 182 sayılı konvensiyasına və eyni adlı tövsiyəsinə, eləcə də Beynəlxalq Övladlığa Götürməyə dair Haaqa Konvensiyasına qoşulub.

Uşaqların sağlam böyüməsi, cəmiyyətin aparıcı hissəsinə çevrilənədək qayğısının çəkilməsi bütün bəşəriyyətin ən vacib məsələsidir. Çünki dünyanın gələcəyi uşaqlara bağlıdır. Cəmiyyətin sabahı onlardır.

*Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"*